

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 18-19 квітня 2019 року)

**Суми
2019**

10. Сохань Л. В. Життєтворчість як мистецтво жити / Сохань Л. В. // Психологія і педагогіка життєтворчості: навч.-метод. Посібник – К., 1996. – С. 156–167.

11. Степаненко Н. Б. Концептуальні контури філософії мистецтва жити: витоки і перспективи / Н. Б. Степаненко // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць / Гол. Ред. В. В. Лях. – Вип. 88. – К., 2009. – С. 63–74.

Інна Чугуєва,

к. психол. н., доцент кафедри психології

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Анастасія Мацеха,

Студентка Миколаївського національного університету

імені В. О. Сухомлинського

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ РУВД ПРИ РОБОТІ З ДЕВІАНТНИМИ ПІДЛІТКАМИ

Актуальність теми. Значення і вплив правоохоронних органів у на формування громадянського суспільства не можна перебільшити. Ці державні інститути призначені і зобов'язані запобігати порушення порядку і закону і попереджувати їх. На плечі співробітників правоохоронних органів, особливо соціономічних професій, покладається серйозна відповідальність, адже їх діяльність пов'язана не просто з негативними явищами у суспільстві, а й з конкретними особистостями, з необхідністю впливати на особистість, на її долю, з можливістю або сприяти трансформації, або нейтралізації девіантних осіб.

Мета дослідження. Розглянути вплив емоційного вигорання працівників правоохоронних органів при роботі з девіантними підлітками.

Результати дослідження. Проблема девіантності особистості – це одна з найсерйозніших проблем, які має сучасне суспільство. Основними чинниками, що сприяють появі цього феномену у підлітків є несприятливі соціально-

психологічні умови розвитку. Культурно-історична теорія розвитку психічних процесів і розвитку особистості Л. С. Виготського пропонує розглядати соціальне середовище не як один з чинників, а як головне джерело розвитку особистості, яке знаходиться в продуктах матеріальної і духовної культури. Воно розкривається для кожної особистості ще в дитинстві дорослими в процесі спілкування та спеціально організованої спільної діяльності. Виходячи з цієї концепції, ми можемо припустити, що за таким же принципом працює і процес набуття девіантних форм поведінки: залежно від умов дорослішання дитина набуває таких понять, як «нормально» і «ненормально», що і може стати підґрунтям для розвитку девіантності.

Пряма відповідальність дитини перед законом починається з 14 років. У цьому віці дитина є підлітком, але в силу своїх вікових особливостей не до кінця розуміє значення слова «дорослість». Підлітковий період характерний бурхливістю протікання психічних процесів, внаслідок чого спостерігаються переломи поведінки – «перегляду старого договору» з оточуючим світом, що називається кризою. Одним з критеріїв, який визначає складність протікання підліткової кризи є формування у дитини авторитетних образів, які, ймовірно, надалі будуть відтворюватися підлітком. Сприятливими можна назвати такі умови, коли цей образ формується під впливом законослухняних осіб, але бувають і такі ситуації, де або ж батьки самі є девіантними авторитетами, змушуючи брати з них приклад, або батьки взагалі не здатні стати для підлітка прикладом для наслідування в силу відсутності впливу на дитину або ж через свою повну відсутність. У останньому випадку ситуація складається очевидним чином: підліток намагається встановити такі тісні відносини з ким-небудь з дорослих, хто має певний авторитет. Це помітила Ганна Фрейд, простежуючи розвиток дітей, які осиротіли під час війни і виховувалися в дитячих будинках. Вважається, що без встановлення контактів з кимось з дорослих перехід до дорослості неможливий. Л. С. Виготський вважав, що спілкування з дорослим - це основний шлях прояву власної активності дитини, а відношення до світу залежить від безпосередніх і конкретних стосунків з дорослою людиною.

Оскільки професійна діяльність фахівців соціономічних професій у правоохоронних органах вимагає індивідуального підходу в роботі, високої відповідальності, зумовлює виникнення психологічного напруження, все це виступає джерелом професійного вигорання. Цей феномен обумовлюється певними причинами, які мають досить вагому значущість в динаміці продуктивності працівників в системі професійної взаємодії «людина-людина». Коли очікування людини не відповідають результатам діяльності, настає період апатії, спостерігається почуття втоми, роздратування, що провокують втрату інтересу до особового і професійного розвитку. Не дарма синдром вигорання назвали професійною «Хворобою XXI століття» [3]. Як правило, більше схильними до синдрому вигорання є особи, що мають певні риси характеру. Це гуманні особи-ідеалісти, інтроверти, чуйні, ранимі люди, яким властивий низький рівень психічної стійкості до негативного впливу оточення. Також виявлено, що жінки більше схильні до професійного вигорання, ніж чоловіки, в силу їх природженої емоційності, але не виключенням є й імпульсивні чоловіки. Як відомо, емоційне вигорання в професійній діяльності є наслідком довготривалого знаходження людини в стресовій атмосфері, яка виникла внаслідок внутрішніх протиріч, що накопичилися. Головними причинами його появи, як стверджують самі співробітники правоохоронних органів, викликано різними життєвими ситуаціями: відсутністю зворотного зв'язку між батьками підлітків і працівниками РУВС, складнощі в знаходженні контакту між співробітниками поліції і девіантною дитиною, почуття безпорадності в ситуаціях впливу на дітей та їх батьків, ненормований робочий графік [1].

В період вигорання співробітники внутрішніх справ відмічають такі зміни у своїй професійній діяльності. По перше, у них зникло бажання зрозуміти дитину, шукати корені, що викликають подібну поведінку і т. д. По-друге, "протікання "складного кризового періоду" ними розглядається як бутофорія, за допомогою якої самі правопорушники і їх захисники намагаються виправдати порушення поведінки дитини. По-третє - підліткові треба показати, хто

головний, що б він боявся і бажано зробити це шляхом спричинення дискомфорту, а іноді й болю – психологічного або фізичного.

Такий підхід призводить до того, що безпосередньо фізичний або психологічний тиск з метою «перевиховання» дітей, може викликати негативізм по відношенню до правоохоронних органів та інших дорослих. Це часто стає початком стрімкого розвитку девіантності в структурі особистості підлітка-правопорушника. Численні дослідження свідчать про широке коло психологічних розладів, порушень розвитку емоційних і пізнавальних проявів, що виникають внаслідок авторитарного стилю виховання. Вивчення літератури дозволяє нам зробити висновок, що жорсткий авторитарний стиль впливу веде до внутрішнього опору дитини, проявляючись зовні в лицемірстві, брехливості, агресивності [2]. Введення девіантного підлітка в жорсткий стресовий стан активізує деструктивні захисні механізми психіки, що віддаляє того, хто впливає (працівника правоохоронних органів) і того, на кого впливають (девіантного підлітка) та може лише посилити агресивність з боку дитини, нанести глибокі образи, що призведуть до ще більш негативних наслідків.

Таким чином, можна зробити висновок, що професійне вигорання працівників РУВС відділу по справах неповнолітніх може призводити до ще більшої нечутливості девіантних дітей до законів і суспільства та як наслідок підкріплення девіантної поведінки, закріплення девіації в структурі особистості, що у подальшому, збільшує імовірність правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Безносков С. П. Профессиональная деформация личности : психологический практикум. СПб. : Речь, 2004. – 272с.
2. Водопьянова Н. Е. Психодиагностика стресса. Психологический практикум: практикум – СПб. : Питер, 2008. – 430 с.
3. Орел В. Е. Синдром психического выгорания личности. Орел В. Е., - М. : Институт психологии РАН. 2006. – 205 с.